

UNIUNEA NAȚIONALĂ A BAROURILOR DIN ROMÂNIA

THE NATIONAL ASSOCIATION OF THE ROMANIAN BARS

L'UNION NATIONALE DES BARREAUX DE ROUMANIE

Reglementare vs. Dereglementare a Profesiei de Avocat în Plan European

1. Primele semne ale unei tendințe de dereglementare a profesiei de avocat au apărut în urma crizei financiare din anii 2008 – 2012.

Astfel, Banca Centrală Europeană, Comisia Europeană și Fondul Monetar Internațional („Troica”) au oferit Greciei, Irlandei și Portugaliei, victime ale crizei, ajutor financiar, cu condiția de a se angaja, pe termen mediu, pe calea unor reforme economice drastice, care privesc, printre altele, profesia de avocat și justiție.

Aceste reforme prevăzute în țările aflate sub tutelă, menționate mai sus, dar anvizajate și pentru alte țări aflate în dificultăți, cum ar fi Italia, se sprijină pe o abordare pur economică, fără a avea în vedere rolul avocaților în societate și în administrarea justiției.

Legea italiană a stabilității din 12 noiembrie 2011, a creat societatea interprofesională de capital, în cadrul căreia activează avocați și non avocați, care pot deține majoritatea și controlul societății. Confruntat cu amploarea mobilizării Consiliului Barourilor Europene (CCBE), guvernul Monti a emis un decret, « Cresci-Italia » n°1/2012 din 24 ianuarie 2012, adoptat prin Legea nr. 27 din 24 martie 2012, conform căreia, majoritatea capitalului și a dreptului de vot trebuie deținute de avocați, sub sancțiunea dizolvării societății.

Alertate de aceste dificultăți, CCBE și Asociația Baroului American (ABA) au adresat, la sfârșitul anului 2011, o scrisoare comună Președintei Fondului Monetar Internațional, doamna Christine Lagarde.

De asemenea, Uniunea Internațională a Avocaților, s-a adresat domnului Mario Monti, Prim ministru al Italiei, solicitându-i să revină asupra unora dintre reformele profesiei de avocat, cum ar fi, de exemplu, introducerea „Structurilor Alternative de Afaceri, “Alternative Business Structures” (ABS), structuri de exercitare profesională multidisciplinară, în cadrul cărora capitalul majoritar poate fi deținut de non avocați.

Totodată, Președintele Consiliului Național al Barourilor Franceze a manifestat sprijinul avocaților francezi pentru colegii lor italieni, în lupta acestora împotriva acelor reforme care afectează valorile fundamentale ale profesiei, precum independența, prevenirea conflictelor de interese și secretul profesional, dar și autoreglementarea și oferta de servicii juridice, neafectată de intervenții nejustificabile.

2. În ceea ce privește viitorul profesiei, se impun următoarele precizări :

Urmare a adoptării unui anumit număr de directive de către Comisia Europeană, și a numeroaselor hotărâri ale Curții de Justiție a Uniunii Europene, avocații europeni au trebuit să adapteze regulile de organizare a profesiei.

Astfel, Directiva 98/5/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 1998 a consacrat regulile ce vizează facilitarea exercitării permanente a profesiei de avocat într-un Stat membru, altul decât cel în care a fost dobândit titlul profesional.

Libertatea de stabilire se înscrie în cadrul general al liberei circulații a persoanelor, una din libertățile fundamentale consacrate prin Tratatul comunitar, în perspectiva realizării unei piețe interne europene.

În timp ce libertatea prestării serviciilor privește, în esență, exercitarea unei activități economice de către o persoană în alt Stat membru, fără a se fi stabilit permanent sau temporar, dreptul de stabilire implică o instalare durabilă. Este ceea ce a enunțat Curtea de Justiție a Comunităților Europene (astăzi Curtea de Justiție a Uniunii Europene) în decizia Gebhard din 30 noiembrie 1995. Într-adevăr, situația celui stabilit se caracterizează prin faptul că se creează o legătură cu statul primitiv, în timp ce prestatorul de servicii conservă legătura care îl atașează față de statul de origine.

3. Se îndreaptă oare profesia spre o liberalizare tot mai exacerbată, după modelul Angliei și al Țării Galilor ?

În marea majoritate a țărilor cu sistem « common law », sau drept anglo-saxon, în opoziție cu statele latine, puternic influențate de dreptul roman, avocatura este divizată între « sollicitor », care consiliază clienții și « barrister », care este avocatul pledant și deține monopolul pledoariilor. Trebuie însă avut în vedere că sollicitor-ul britanic seamănă cu avocatul de consultanță din țările continentale.

Intrată în vigoare în mai multe etape, legea engleză asupra serviciilor « Legal Services Act 2007 », poreclită Legea « Tesco » (după numele unui celebru hipermarket englez) a suscitat vii dezbateri în plan european. Finalitatea acestei legi rezidă în deschiderea pieței serviciilor juridice, o piață tradițional închisă în Anglia, către alte persoane în afara sollicitorilor și a barristerilor. Liberalizarea este destinată să lărgescă oferta și să permită o scădere a prețurilor. Lanțul de distribuție « Tesco » s-a lansat fără mare succes în această inițiativă, documentele propuse în vederea înregistrării fiind subiectul numeroaselor critici, generând multe litigii.

Începând cu raportul prezentat de Sir David CLEMENTI, în decembrie 2004 (Reformă a cadrului reglementat al serviciilor în Anglia și Wales), Anglia și Țara Galilor au impus, în marș forțat, liberalizarea avocaturii și a serviciilor juridice.

UNIUNEA NAȚIONALĂ A BAROURILOR DIN ROMÂNIA

THE NATIONAL ASSOCIATION OF THE ROMANIAN BARS

L'UNION NATIONALE DES BARREAUX DE ROUMANIE

Astfel, repartizarea atribuțiilor între « sollicitor » și « barrister » apare din ce în ce mai neclară, o apropiere între cele două profesii fiind în curs. Înfruntarea dintre Common Law și Dreptul Latin, însoțită de dereglementare, sunt, din păcate, realități ale viitorului nostru apropiat. Cu timpul sollicitor-ii și barrister-ii vor fi în minoritate. Începând cu 6 octombrie 2011, structurile alternative « *Alternative Business Structures* » (în continuare « ABS ») își fac apariția. Prima ABS înregistrată se referă la o importantă societate de pompe funebre, care consideră că propria clientelă nu are doar nevoie de organizarea de funerarii, dar și de servicii juridice. ABS-urile vor regrupa mai mulți profesioniști în poluri de competență (avocați specializați, notari, arhitecți, agenți imobiliari, geometri, etc.,). Juriștii vor putea fi minoritari în planul capitalului. Nu există vreo obligație privind atribuirea unor posturi de conducere în favoarea avocaților. Avem de a face cu structuri comerciale. Autoritățile britanice urmăresc ca impactul acestor structuri să nu se limiteze în plan național ci să se extindă la cel internațional.

Care ar putea fi impactul asupra profesiei de avocat în statele continentale ?

Pornim de la premisa că ABS-ul este o structură care favorizează o anumită interprofesionalitate, din faptul asocierii unor novici ai lumii juridice cu profesioniști ai dreptului, în scopul exercitării unei activități de natură comercială. De asemenea, ele permit crearea unor poluri de competență, oferind prestații de bună calitate la prețuri modice.

Această stare de fapt a condus la un anumit succes al acestor ABS, care au fost adoptate în numeroase țări anglo-saxone, precum Anglia, Țara Galilor sau Australia. Se pune problema unei libertăți de stabilire a ABS-urilor în ansamblul teritoriului Uniunii Europene, deci în ansamblul țărilor membre ale Pieței Interne Europene. Trebuie însă amintit că libertatea de stabilire a avocaților, profesie reglementată, este accesibilă doar persoanelor fizice. Astfel, un « sollicitor » membru al unei ABS, înscris într-un barou român, nu va putea exercita pe teritoriul României activitate profesională în numele ABS., în măsura în care regulile ce guvernează pe cele din urmă nu sunt compatibile cu cele consacrate în legislația profesiei de avocat din România. Astfel, un ABS nu va putea înființa un sediu secundar în România, având drept obiect de activitate exercitarea profesiei de avocat, ceea ce oferă o anumită siguranță față de dimensiunea liberalizării profesiei.

4. În Franța situația profesiei de avocat a suferit modificări de natură a trezi îngrijorare asupra unei dereglementări indirecte, prin Legea nr. 2015-990 din 6 august 2015, privind creșterea, activitatea și egalitatea de șanse economice (zisă Legea „Macron”), validată de Consiliul Constituțional, prin Decizia nr. 2015-715 din 6 august 2015 și publicată în Jurnalul Oficial din 7 august 2015.

Unele dispoziții ale Legii afectează în mod direct profesia de avocat. Este vorba de prevederi referitoare la exercitarea profesiei în afara zonei geografice pentru care i s-a acordat unui avocat dreptul de a

desfășura activității profesionale (postularea), înființarea unor sedii secundare, controlul onorariilor, formele asociative de exercitare a profesiei, deținerea capitalului acestora și exercitarea de activități interprofesionale.

În vederea clarificării impactului acestor noi prevederi asupra profesiei, Consiliul Național al Barourilor Franceze (CNBF) a publicat rezultatele unui studiu efectuat de Cabinetul Ernst&Young pe baza unei anchete desfășurate de CNBF.

Rezultatul acestui studiu confirmă îngrijorările exprimate de organele profesiei de avocat în mai multe rânduri.

a) *Referitor la controlul onorariilor*, contractul de asistență juridică, încheiat între client și avocat va trebui să includă prevederi exprese privind criteriile avute în vedere la stabilirea onorariului.

b) *Referitor la monopolul postului* pentru asistență ori reprezentare doar în fața curților de apel, trebuie subliniat faptul că în Franța, atunci când un avocat este chemat să desfășoare activități în afara zonei geografice pentru care a fost autorizat, trebuie să facă apel la un coleg competent pentru zona respectivă, care îl va seconda. Studiul demonstrează că această măsură afectează în special cabinetele de talie mică, situate în barourile cu efective reduse.

c) *Referitor la crearea „avocatului de întreprindere”*, această măsură a provocat o reacție de respingere unanimă a avocaților francezi, întrucât statutul avocatului este incompatibil cu cel al salariatului unei întreprinderi. A face parte dintr-o întreprindere implică existența raport de subordonare, care afectează independența avocatului, valoare fundamentală a profesiei

d) *Referitor la deschiderea capitalului formelor asociative de exercitare a profesiei și interprofesionalitatea*, aceste dispoziții urmăresc să acorde capacitatea unor investitori non avocați de a deține majoritatea capitalului și dreptul de vot în cadrul unor astfel de forme de exercitare a profesiei. Pentru avocați, aceasta reprezintă un non sens, întrucât autofinanțarea reprezintă sursa creării capitalului oricărui cabinet. În fine, această deschidere a capitalului este asociată cu măsura introducerii interprofesionalității, ceea ce duce la o lărgire inadmisibilă a prerogativelor altor profesioniștii, în special ale experților contabili.

Într-adevăr, Legea „Macron” creează efectiv structuri interprofesionale permițând avocaților să se asocieze nu numai cu notari, dar și cu membrii altor profesii enumerate în articolul 65.2. Este vorba de avocați la Consiliul de Stat, avocați la Curtea de Casație, executori judecătorești, notari, administratori și mandatar judicari, consilieri în proprietate industrială, experți contabili. Majoritatea capitalului va putea fi deținută de persoane care exercită oricare dintre profesiile prevăzute în lege. Aceasta înseamnă că avocații vor putea avea statutul de asociați minoritari în cadrul unei astfel de structuri. Conform prevederilor noii legi, Guvernul va trebui să emită, până la data de 8 martie 2016 o ordonanță care să precizeze condițiile și procedurile necesare pentru înființarea unor astfel de structuri.

De menționat însă că articolul 65.2 impune respectarea principiilor deontologice ale fiecărei profesii, evitarea conflictelor de interese și a incompatibilităților și asigurarea prezenței a cel puțin unui membru al fiecărei profesii în cadrul consiliului de administrație sau al celui de supraveghere al unei astfel de structuri.

UNIUNEA NAȚIONALĂ A BAROURILOR DIN ROMÂNIA

THE NATIONAL ASSOCIATION OF THE ROMANIAN BARS

L'UNION NATIONALE DES BARREAUX DE ROUMANIE

5. În Germania situația structurilor interprofesionale are un caracter specific, acestea din urmă, în special cele în care avocații sunt asociați cu notarii existând în landurile aflate în vecinătatea Franței (Saarland, Renania Palatinat, Hessen, Baden Wurttemberg, Renania de Nord-Westfalia) și în Berlin, aici datorită existenței, încă din secolul 16, a unei importante comunități formate din hughenoți refugiați din Franța.

Trebuie menționat că scopul acestor asocieri se limitează la crearea unui subiect unic de drept fiscal, atribuțiile cât și competențele profesionale ale celor ce fac parte din ele fiind delimitate cu strictețe și rigoare. Astfel, cu titlu de exemplu, în situația în care două sau mai multe părți se prezintă în fața unui notar în vederea redactării unui act translativ de drepturi reale sau unui testament, iar pe parcursul procedurii notariale sau ulterior încheierii actului apar litigii între părți, este interzis avocaților asociați cu notarii în cauză să acorde asistență ori să reprezinte vreuna din aceste părți în fața instanței de judecată.

6. În Spania este permisă participarea la capitalul unei forme de exercitare a profesiei a unor non avocați, cu mențiunea că aceștia din urmă nu pot să dețină majoritatea capitalului. Trebuie însă menționat că legea avocaturii permite avocaților spanioli să se asocieze în oricare din formele permise de Lege, inclusiv să înființeze societăți comerciale, având drept obiect de activitate exercitarea profesiei de avocat. Până în momentul de față, în Spania nu au fost create structuri multidisciplinare de genul celor din Italia, Marea Britanie ori Franța.

7. Situația din Olanda este asemănătoare celei din Anglia și Țara Galilor, în sensul că este permisă participarea unor non avocați la capitalul formelor de exercitare a profesiei de avocat. De asemenea sunt membri ai barourilor, fără vreo mențiune specială, și avocații care sunt angajați, în temeiul unor contracte de muncă, în cadrul unor societăți comerciale sau în cadrul unor autorități administrative, ori au statutul de funcționari publici în cadrul acestora din urmă.

8. De menționat că în alte state membre, inclusiv cele din Europa centrală și de est, nu există tendințe de dereglementare de natura celor descrise mai sus, organele profesiei opunându-se în mod categoric unor astfel de modificări ale legislației specifice. Se consideră că menținerea caracterului reglementat al profesiei de avocat reprezintă specificul care face diferența între profesiile liberale și alte profesii ori meserii care beneficiază de libertatea prestării de servicii pe piața internă a Uniunii Europene.